

JOODS EDUCATIEF CENTRUM 'CRESCAS'

HÉT JOODSE KENNISCENTRUM IN PROGRAMMA 2017/2018

BESTUURS- EN
ACTIVITEITENVERSLAG 2017

Bestuursverslag

Voor Stichting Joods Educatief Centrum Crescas was 2017 een jaar van financiële consolidering en inhoudelijke profilering.

De (financiële) continuïteit van Crescas heeft dit kalenderjaar in allerlei opzichten hoog op de agenda gestaan. Enerzijds is veel energie gestoken in het identificeren en realiseren van interne kostenbesparingen en verhoging van de inkomsten. Daarnaast is volop ingezet op het vinden van externe financiering, een weg die deels succesvol is gebleken.

Inhoudelijk blijft het zaak dat Crescas zich bezint op de eigen positie binnen een rijk palet aan landelijke Joodse onderwijsinitiatieven, zowel 'live' als digitaal. In 2017 is ons profiel van inclusieve Joodse kennisinstelling met een breed en actueel aanbod verder aangescherpt. Vanuit die sterke identiteit zijn verschillende samenwerkingsverbanden aangegaan, soms op incidentele basis, soms van meer structurele aard, zoals de lezingencyclus in samenwerking met het Genootschap voor Joodse Wetenschap in Nederland. Crescas blijft op zoek naar nieuwe doelgroepen, thema's en formats, maar altijd vanuit dezelfde vertrouwde kern: de rijkdom en inspiratie die de Joodse religie, geschiedenis en cultuur ons bieden.

Het bestuur van Stichting Joods Educatief Centrum Crescas bestond in 2017 uit: prof. dr. Irene Zwiep voorzitter; Hr. D. Simon, secretaris en vicevoorzitter (aangetreden per 30 januari 2017), mr. E. Meijer, penningmeester; algemene leden; Drs S.F. Polak, Mw. C. Suissa-Runne, Mw. F. Vuijsje-Polak, (afgetreden per 30 januari 2017), mr. L. Frijda, lid (afgetreden per 30 januari 2017), drs. P.D.H. Menco RBA (aangetreden per 30 januari 2017).

Tijdens de bestuursvergaderingen vond overleg plaats met de directeur en office manager van Crescas. Daarbij kwamen de volgende onderwerpen ter sprake:

- programmering 2017-2018
- inschrijvingen (aantallen, verloop)
- vaststelling financieel jaarverslag 2016 en begroting 2017-2018
- samenwerking met accountantskantoor
- fondsenwerving
- samenwerkingsverbanden Joodse culturele en kennisinstellingen
- bestuurswisselingen
- goedkeuring rooster van aftreden
- goedkeuring directiereglement
- privacy-beleid
- zaken m.b.t. het kantoor
- beveiliging

In het verslagjaar is het bestuur vier maal in vergadering bijeen geweest, te weten op 30 januari, 28 maart, 6 september en 8 november.

Prof. dr. I.E. Zwiep, voorzitter

INLEIDING

Zoals het een gezonde onderwijsinstelling betaamt, heeft Crescas in 2017 weer een slag gemaakt op verschillende vlakken. Dat geldt zowel op inhoudelijk en creatief vlak als op het gebied van organisatie en financiën. Jaar in jaar uit streeft Crescas naar een gezonde balans tussen een professionele onderwijs organisatie en een van- subsidie-afhankelijke- stichting. Onder meer de vraag waar de behoefte van onze achterban ligt en hoe wij hierop in kunnen blijven spelen, hield ons dit jaar bezig.

In 2017 werd ook het bestaande netwerk verder uitgebreid. Zo openden we het jaar in samenwerking met het Joods Cultureel Kwartier met een culturele salon, genaamd "Salon Viotta". Hoofdgasten Frans Weisz en Mirjam Knotter werden door journalist Ronit Palache geïnterviewd over hun tentoonstelling "Charlotte Salomon, Leven? Of Theater?" waarna Gideon van Gelder de muzikale omlijsting verzorgde.

Ook gaven we in oktober 2017 (de maand van de geschiedenis) samen met de Openbare Bibliotheek Amsterdam een lezing rondom de door Crescas ontwikkelde "Canon van 700 jaar Joods Nederland". Deze avond vond plaats in de OBA te Amsterdam Zuid, met als resultaat een behoorlijk aantal passanten die spontaan de lezing bijwoonden en zodoende kennis maakten met Crescas als kenniscentrum.

Wat financiën betreft hebben we de inkomsten weten te verhogen. Na jaren van vrijwel

onveranderde cursusprijzen zijn deze in 2017 verhoogd. Het bericht hierover aan de deelnemers blijkt, mede door de uitgebreide toelichting daarop in het programmaboekje van september 2017, met begripvol ontvangen.

In mei 2017 vond de inmiddels bekende Crash Course Ivrjet plaats. Drie grote groepen (beginners, lichtgevorderden en vergevorderden) volgden vijf dagen intensief een stoomcursus Ivrjet. Deze cursus werd door onze Ivrjet docenten gegeven op werkvrije dagen en momenten. Deze geslaagde formule zullen wij in 2018, in ieder geval voor de beginners, herhalen.

Tot slot voelde het Crescas-team zich vereerd om eind 2017 een bijdrage te mogen leveren bij de aanvraag van een lintje voor dirigent en Crescas-docent Jules van Hessen. Bijzonder was dan ook diens cursus over Mahlers achtste symfonie met als afsluiting een concertavond onder leiding van de maestro zelf. Na afloop van het concert werd Jules van Hessen door loco-burgemeester van Amsterdam, Simone Kukkenheim, benoemd en gehuldigd tot Ridder in de Orde van Oranje-Nassau. Dit vormde een gedenkwaardige afsluiting van een mooi jaar.

Wij hopen dat u dit verslag, waarin wij een beeld geven van al onze activiteiten in 2017, met plezier zult lezen.

Julie Blocq-Schipper, *directeur*

OVER CRESCAS

Wij zijn Crescas

In onze ogen heeft het Jodendom Nederland veel gebracht, zowel in het verleden als in het heden, dat willen we benadrukken, doorvertellen, ervan leren, het delen en het vieren. En het liefst met zoveel mogelijk van u. Voor wie wil blijven leren over het Jodendom zijn wij hét kenniscentrum.

Bij ons kunt u meedoen aan masterclasses, cursussen, evenementen, debatten en lezingen op het gebied van het Jodendom. We werken met thema's als geschiedenis, kunst & cultuur, filosofie, literatuur, de Hebreeuwse taal, koken en religie. Het hele jaar door organiseren wij voor u stadswandelingen, interviews, kookcursussen, taalcursussen en nog veel meer. Dat gebeurt zowel in groepsverband als digitaal, zodat u altijd wel iets vindt dat bij u past.

Wij vinden inclusiviteit belangrijk, daarom staan we open voor iedereen die zich wil verdiepen in het Jodendom, of je zelf nou Joods bent of niet. Onze missie is om te laten zien hoe rijk het Jodendom is, met al zijn prachtige tradities, verhalen en authenticiteit. En hoe mooi de Hebreeuwse taal is.

Onze passie bestaat uit het inspireren en het verrijken van het leven van onze cursisten en deelnemers aan onze activiteiten. Onze filosofie is daarom ook precies zoals het Jodendom zelf: stilstand is achteruitgang. Daarom moedigen we een leven lang altijd blijven leren aan, het liefst samen.

We hopen dat u kunt vinden wat u zoekt, of misschien wel iets vindt waarvan u niet eens wist dat u het zocht. En mocht u niet kunnen kiezen uit ons brede aanbod, schroom dan niet om een van onze medewerkers te vragen met u mee te denken. Daar zijn we voor.

Wat is Crescas?

Crescas is een onafhankelijk instituut voor Joodse educatie aan volwassenen. Crescas heeft geen enkele formele binding met één van de Joodse kerkgenootschappen. Zowel op het Crescas-kantoor, als binnen het bestuur zijn orthodoxe, liberale en seculiere Joden actief.

Waar komt de naam Crescas vandaan?

Chasdai Crescas was rabbijn, filosoof, koninklijk raadsheer en bouwer van de Joodse gemeenschap in het Spanje van de 14e eeuw. In 1391, na bijna zeven eeuwen van relatieve vrede, begonnen op 4 juni de pogroms. Deze breiden zich in nog geen twee maanden tijd uit over grote delen van Spanje. Synagogen worden verwoest. Onder bedreiging laten meer dan honderdduizend Joden zich bekeren. Duizenden vinden de dood, onder hen Crescas' enige zoon. Crescas staat zichzelf niet toe zich te verliezen in zijn verdriet om wat heeft plaatsgevonden. Hij richt zich op de toekomst en zal zich de rest van zijn leven blijven inzetten voor het herstel van de Joodse gemeenschap in zijn vaderland.

In zijn filosofisch werk *Or ha-Sjem* (Het Licht van de Eeuwige), gaat hij in discussie met de Griekse filosoof Aristoteles. Tegenover de filosofie van Maimonides stelde hij een wijsgerig systeem met een positieve, nadrukkelijk Joodse, inhoud. Een systeem dat zich richtte op het bewaren van het Jodendom door het van binnenuit te versterken en het een eigen identiteit te geven, in open maar kritische dialoog met de omringende wereld.

DE MENSEN ACHTER CRESCAS

Bestuur

Crescas is een stichting en heeft een bestuur. Zoals statutair is vastgelegd, vormt het bestuur een afspiegeling van de Joodse gemeenschap. Een deel van de bestuurders is lid van een orthodox-Joodse gemeente, een deel is lid van een liberaal-Joodse gemeente, en een deel is niet gebonden aan enig Joods kerkgenootschap.

De bestuursleden van 'Stichting Joods Educatief Centrum Crescas' zijn tevens bestuurder van onze vriendenstichting, 'Stichting Vrienden van het Joods Educatief Centrum Crescas'. In 2017 hadden de volgende personen zitting in het bestuur.

Prof. dr. I.E. Zwiép, *voorzitter*

Hr. D. Simon, *secretaris en vice-voorzitter*

(aangetreden per 30 januari 2017)

mr. E.A. Meijer, *penningmeester*

drs. P.D.H. Menco *RBA lid* (aangetreden per 30 januari 2017), eind eerste bestuurstermijn 30-01-2021

Mw. drs. S. Polak, lid, eind eerste bestuurstermijn 17-09-2019

Mw. C. Suissa-Runne, lid, eind tweede bestuurstermijn 01-05-2017

mr. L. Frijda, (afgetreden per 30 januari 2017)

Mw. F. Vuijsje-Polak, (afgetreden per 30 januari 2017)

Kantoor

In 2017 telt Crescas twee personeelsleden die beiden in deeltijd werken. Julie Blocq-Schipper is directeur en Channa Boerboom-Obstfeld is office manager.

Vrijwilligers en stagiaires

Vele handen maken licht werk. Ook in 2017 kon Crescas voor allerlei werkzaamheden, op kantoor of 'in het veld', een beroep doen op een team vrijwilligers en stagiaires. Sommigen assisteren een vaste dag of een dagdeel per week op kantoor, anderen zijn vrijwel altijd op oproep

beschikbaar. Crescas is deze vrijwilligers grote dank verschuldigd.

In 2017 waren voor Crescas actief: Reina ter Burg, Leo van Geuns, Cher Guldemon, Ellen Jensen, Raya Lichansky, Joop Ootjers, Willemien de Leeuw en Louise Oppenheim.

TRADITIONEEL AANBOD

De activiteiten van Crescas zijn in te delen in twee categorieën. In dit hoofdstuk geven wij een overzicht van ons traditionele aanbod: cursussen, lezingen, workshops en meer, in een 'live' omgeving, klaslokaal, theater, etc. Naast dit traditionele aanbod hebben wij een scala aan digitale activiteiten: kennis vergaren en leren via desktop, laptop, tablet of smart phone. Hierover leest u meer in het volgende hoofdstuk.

Cursusprogramma

Het Crescas cursusjaar is een mix van het academische jaar en het Joodse jaar. De eerste cursussen beginnen ofwel na de zomervakantie of na de Joodse feestdagen in het najaar. Het jaar wordt afgesloten zodra de zomervakanties beginnen.

Cursussen, lezingen & workshops in 2017

In 2017 gingen de volgende cursussen, lezingen, workshops en themazondagen van start, zoals gepubliceerd in de cursusprogramma's 2016/2017 en 2017/2018:

Cursussen

- **Ivriet, Kita Gimmel** – docent Shirley Ensel
- **Ivriet, Kita Zajin** – docent Shirley Ensel
- **Crash Course Ivriet Licht gevorderden** – docent Danielle van den Bos
- **Crash Course Ivriet Beginners** – docent Shelly Bodenheimer
- **Crash Course Ivriet Gevorderden** – docent Shirley Ensel
- **Studiedag Global Day of Jewish Learning** – docent Leo Mock
- **Focus op de parasja** – docent Leo Mock
- **Halacha a.d.h.v. Ma'aleh films** (Amsterdam) – docent Leo Mock
- **Skypelessen Ivriet** – docent Shelly Bodenheimer
- **"Crash Course Kabbalah"** – Docent Yosef Shneur
- **"Schilderen in de stijl van Charlotte Salomon"** – Docent Suzanne Grunfeld
- **"Een wereldreis langs Nederlands-Joods erfgoed"** – docent Bart wallet
- **"Joodse elementen in de kunst"** – docent Joseph Semah
- **"Een ode aan Andreas Burnier"** - docenten Elisabeth Lockhorn, Manja Ressler en Daniel van Mourik.

Lev Cinema

Lev Cinema is de naam van het nieuwe samenwerkingsverband van JMW, Pathé en Crescas. De eerste gezamenlijke activiteit was een driedelige filmreeks waarin belangrijke Joodse denkers centraal stonden.

- **Lev Cinema documentaire en nabespreking "Spinoza, een vrije denker"** – docent Chaim van Unen
- **Lev cinema Boekverfilming en nabespreking van "Fill the Void"** – docent Aviva Pels

Wandelingen

- **Virtuele wandeling "Ontdek het Joods erfgoed in Nederland"** – docenten Paul Vigeveno en Jan Stoutenbeek.

Kookworkshops

- **Kookworkshop "J'Ottolenghi"** – docent Danny Hovestad
- **Kookworkshop "De Aziatische Kosjere keuken"** - docent Danny Hovestad

Lezingen Het Genootschap voor de Joodse Wetenschap in Nederland

In nauwe samenwerking met GJVWN organiseerde Crescas in 2017 (voor de tweede keer) vijf lezingen. De opkomst bij onderstaande lezingen (op de zondagochtend) was wederom boven verwachting goed - er kwamen gemiddeld 55-60 mensen op de lezingen af.

- Lezing Bart Wallet i.s.m. de Openbare bibliotheek Amsterdam **"De canon van 700 jaar Joods Nederland"** – docent Bart Wallet
- Lezing i.s.m. Het Genootschap voor de Joodse Wetenschap in Nederland **"Clarice Lispector"** – docent Benjamin Moser
- Lezing i.s.m. Het Genootschap voor de Joodse Wetenschap in Nederland **"Orgaandonatie"** – docent Leo Mock.
- Lezing i.s.m. Het Genootschap voor de Joodse Wetenschap in Nederland **"De Remonstrantie van Hugo de Groot"** – docent David Kromhout
- Lezing i.s.m. Het Genootschap voor de Joodse Wetenschap in Nederland **"Joods Den Haag"** – docent Corien Glaudemans

Voorstellingen

- **"Jules van Hessen jubileert met Mahlers 8ste symfonie"** – docent Jules van Hessen
- **"Salon Viotta" i.s.m. het JCK** – docent Ronit Palache

Buiten het programma om

Oud-directeur Michel Waterman ontving Amsterdamse onderscheiding.

Groot was de verbazing op het gezicht van Michel Waterman, toen vrijdagochtend 16 juni in Lev de les Focus op de parasja werd onderbroken: in de deuropening verscheen de Amsterdamse locoburgemeester Eric van der Burg, getooid met de ambtsketen, met in zijn kielzog een klein gezelschap familie en vrienden van onze oud-directeur.

Van der Burg sprak lovende woorden over Watermans jarenlange inzet voor Joods Amsterdam. De locoburgemeester benoemde de verschillende activiteiten die hij tijdens de jaren van zijn directeurschap heeft ontwikkeld, en roemde de Canon van 700 jaar Joods Nederland, waarmee hij zei zich zeer verbonden te voelen, als initiatiefnemer van de Canon van Amsterdam.

Als blijk van waardering overhandigde Van der Burg aan Waterman de Andreaspennig, de onderscheiding die de gemeente Amsterdam uitreikt aan mensen die prestaties hebben verricht die de stad verrijken en betekenis hebben voor de rest van het land.

DIGITAAL AANBOD

Digitale kennisoverdracht neemt een steeds belangrijker plaats in. De mogelijkheden om kennis te vergaren en te leren vanachter je eigen computer, op een tablet of zelfs op een smart phone zijn bijna onbegrensd. Bij Crescas zijn wij ervan overtuigd dat wij deze nieuwe aanpak daar waar mogelijk moeten benutten. In dit hoofdstuk geven wij u een overzicht van onze digitale activiteiten.

Digitale cursussen

Alle digitale cursussen zijn te vinden op www.crescas.nl. De voormalige digitale cursussen website, www.joods.net, stuurt cursisten sinds dit jaar door naar onze algemene website. Het idee hierachter is om zoveel mogelijk van onze producten en diensten centraal aan te bieden op www.crescas.nl zodoende bezoekers een groot scala aan activiteiten aan te kunnen bieden.

Website [crescas.nl](http://www.crescas.nl)

Crescas' voornaamste uithangbord, de website waarop alle activiteiten staan, biedt meer dan alleen een kennismaking met het aanbod. De content op de website is inmiddels voor velen een reden om regelmatig een kijkje op de site te nemen. Films, lezingen, interviews, debatten, artikelen, columns, etc. zijn er te vinden, als tekst- audio- of videobestand. De website [crescas.nl](http://www.crescas.nl) is een plaats waar op de meest laagdrempelige manier geleerd kan worden.

In 2016 had [crescas.nl](http://www.crescas.nl) 39.309 unieke bezoekers die samen goed waren voor 142.191 page views.

De Joop Al Bibliotheek

Deze site bevat de catalogus van de Joop Al Bibliotheek, een prachtige collectie boeken op uiteenlopend Joods gebied, gevestigd in het kantoor in Buitenveldert. De catalogus van de bibliotheek valt online te raadplegen, inclusief een zoekfunctie in het Hebreeuws.

Digitale Joodse Bibliotheek

Met de digitale bibliotheek streeft Crescas naar behoud van het Nederlands-Joodse literaire erfgoed. Schrijvers die in de vergetelheid dreigen te raken en boeken die niet meer in de boekhandel verkrijgbaar zijn, vormen de belangrijkste bouwstenen voor de Digibieb. Naast informatie over de auteurs bevat de Digibieb inmiddels al meer dan vierhonderd boeken die online gelezen en gratis gedownload kunnen worden.

De digitale bibliotheek werd maar liefst door 9.454 unieke bezoekers bezocht die samen goed waren voor 30.6095 pageviews en 11.816 sessies.

Digitale nieuwsbrief

Wekelijks (met uitzondering van vakantieperiodes) verstuurt Crescas in de nacht van donderdag op vrijdag een digitale nieuwsbrief. Deze mix van informatie over de eigen activiteiten en nieuws uit de Joodse wereld mag zich in een nog altijd stijgende populariteit verheugen. Zo wordt de nieuwsbrief gemiddeld door minimaal 42,8 % van de ontvangers geopend. Een hoge score vergeleken bij het gemiddelde voor de sector educatie, dat op 16,3% staat.

Eind 2017 telde de verzendlijst meer dan 3.200 email-adressen. Dit jaar verschenen er 46 nieuwsbrieven. Drijvende kracht achter de nieuwsbrief is redacteur, Raya Lichansky. Vaste rubrieken in de nieuwsbrief zijn: Boekennieuws, In de Digibieb, Uit de Joodse Canon, Nieuws van heinde en verre, Website van de week en Telvisie en Radio.

Columns

Vaste columnisten zorgen voor opinievorming en discussiemogelijkheid op de website www.crescas.nl. Tegelijk met het verschijnen van de nieuwsbrief worden wekelijks verschillende nieuwe columns op de site gepubliceerd. De thema's variëren van literatuur, politiek en filosofie, tot het dagelijkse leven in Israël, de Nederlands-Joodse actualiteit, etc.

In 2017 werden columns geschreven door: Harry van den Bergh, Salomon Bouman, Renée Citroen, Leo Frijda, Eldad Kisch, Nathan Lopes Cardozo, Leo Mock, Simon Soesan, Eva van Sonderen, Naud van der Ven, Jan Waas, Harry Polak, Zvi Markuszower en Harmen Snel. Crescas is deze columnisten veel dank verschuldigd.

Chawwers en misjpoge

Met belangstellenden en deelnemers aan de activiteiten bouwt Crescas graag een band op. Het instituut vaart wel bij een groep enthousiaste en betrokken gebruikers. Met een financiële bijdrage kunnen zij blijk geven van die betrokkenheid. Voor vijftig euro per jaar is men chawwer of chawwera, vriend of vriendin. Voor honderdvijftig euro per jaar mag men zich misjpoge (familie) van Crescas noemen.

Donaties

In 2017 heeft menig Crescas-liefhebber Crescas via de donatiebanner op de website gesteund. Er is dit jaar in totaal € 4948,50 gedoneerd.

Stichting Joods Educatief Centrum 'Crescas'
Kastelenstraat 80
1083 DE Amsterdam

tel. 020-6402380
e-mail: info@crescas.nl

KvK: 34111979

websites:

www.crescas.nl
www.Joodsebibliotheek.nl
www.Joods.net
www.yourjewish.academy
www.Joodsecanon.nl
www.joopalbibliotheek.nl